

EU:s narkotikastrategi

Socialdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2025) 743

Celexnummer 52025DC0743

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA RÅDET om EU:s
narkotikastrategi.

Sammanfattning

Meddelandet om EU:s narkotikastrategi presenterades av Europeiska kommissionen den 4 december 2025. Strategin ersätter och bygger vidare på arbetet med EU:s narkotikastrategi 2021–2025. Kommissionen har som komplement till strategin tagit fram en handlingsplan för att bekämpa narkotikahandel samt uppdaterade regler för tillsyn och kontroll av narkotikaprekursorer.

Strategin har en sektorsövergripande ansats som ska främja samarbete mellan olika aktörer. Strategin bygger på fem pelare: 1) förbättra beredskap och insatser; 2) skydda folkhälsan; 3) stärka säkerheten och skydda samhället; 4) åtgärder för att förebygga narkotikarelaterade skador; samt 5) starkare partnerskap med länder och regioner utanför EU.

Regeringen välkomnar EU:s nya narkotikastrategi. Regeringen delar kommissionens bedömning att breda sektorsövergripande insatser behövs för att minska både utbudet av och efterfrågan på narkotika samt uppnå ett bättre skydd för människors liv, hälsa och säkerhet. Regeringen fäster stor vikt vid syftet att värna folkhälsan, öka säkerheten och stärka beredskapen på narkotikaområdet och att detta fortsatt ska vara centralt inom narkotikaområdet.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionens ordförande aviserade den 18 juli 2024 i de politiska riktlinjerna för innevarande mandatperiod och en kommande handlingsplan för att bekämpa narkotikahandel. Den 1 april 2025 aviserade kommissionen även initiativet om en ny narkotikastrategi samt handlingsplanen för att bekämpa narkotikahandel som en del av ProtectEU, den europeiska strategin för inre säkerhet. Meddelandet om en narkotikastrategi presenterades av kommissionen den 4 december 2025. Strategin och handlingsplanen bygger på den föregående narkotikastrategi och handlingsplan för perioden 2021–2025 samt utvärderingen av dessa.

Av kommissionens meddelande framgår att Europa står inför stora säkerhets-, hälso- och sociala utmaningar. Narkotikahandeln utgör en global illegal verksamhet och ett hot mot både européers välbefinnande och Europas säkerhet. Narkotikahandeln driver våld, korruption och utnyttjande av den legala ekonomin. Samtidigt utgör skadligt bruk och beroende av narkotika ett allvarligt hot mot folkhälsan. Dels genom att det bidrar till social utsatthet dels genom mer direkta konsekvenser med bl.a. nya syntetiska substansers inträde på marknaden, som ökar risken för förgiftning och överdoser, där barn och ungdomar riskerar att drabbas särskilt hårt. Därtill orsakar narkotikaproduktionen betydande skador på miljön, bland annat genom giftigt avfall. Mot denna bakgrund framhåller kommissionen vikten av en samordnad ansats i EU.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionens narkotikastrategi syftar till att begränsa bruket av illegal narkotika och bekämpa organiserad narkotikarelaterad brottslighet genom att stärka evidensbaserat arbete inom hälsosektorn och den sociala sektorn samt stärkta säkerhetsåtgärder. Strategin syftar även till att stärka policyarbetet på EU- och nationell nivå samt ligga till grund för EU:s internationella engagemang.

Strategin omfattar hela samhället och ska bidra till följande:

1. Förbättra EU:s och medlemsstaternas beredskap att förutse och hantera narkotikarelaterade hälso- och säkerhetshot.

I syfte att stärka EU:s beredskap att adressera narkotikarelaterade hot anser kommissionen att EU måste utveckla övervakningen av narkotikasituationen inom EU, uppdatera EU:s system och nätverk för datainsamling, analys och informationsspridning. I strategin föreslås bland annat att kommissionen och medlemsstaterna bör underlätta erfarenhetsutbyte, identifiera prioriteringar för forskning samt samordna ett mer operativt stöd och sprida innovativa metoder till relevanta aktörer. Därtill framgår att EU:s narkotikabyrå, EUDA, i enlighet med sitt utökade mandat, ska uppdatera det europeiska systemet för tidiga varningar, införa ett narkotikavarningssystem och sprida information om nya psykoaktiva substanser. Vidare ska EUDA utveckla bedömningar av hälso- och säkerhetshot samt förbättra övervakning genom utökad datainsamling. Medlemsstaterna uppmanas att utveckla nationella beredskaps- och åtgärdsplaner för att förutse och motverka nya narkotikarelaterade hot.

2. Skydda folkhälsan genom förebyggande metoder och evidensbaserad behandling.

Den ökande tillgången till och användningen av illegal narkotika har en negativ påverkan på folkhälsan. Efterfrågeminskande och skadebegränsande åtgärder lyfts fram som centrala verktyg för att minska droganvändning, öka tillgång till behandling och stödja återhämtning och social återintegrering av personer med narkotikaberoende.

Konkreta åtgärder föreslås handla om att kommissionen ska stärka förebyggande insatser bl.a. genom *Healthier Together*, som är EU:s initiativ för icke-smittsamma sjukdomar. Kommissionen ska också fortsatt arbeta med psykisk hälsa utifrån ett helhetsperspektiv. Av strategin framgår att EUDA kommer att stödja medlemsstaterna i att ta fram kunskapshöjande insatser om effekterna av narkotikaanvändning och narkotikahandel samt ge rådgivning om förebyggande arbete och behandling. Medlemsstaterna uppmanas att stärka arbetet med förebyggande åtgärder och tillgång till evidensbaserade behandlingsalternativ, som är integrerade i en kontinuerlig vårdkedja. Medlemsstaterna uppmanas även att främja arbete med sociala åtgärder för

integrationen av personer som använder narkotika i samhället. I detta ingår att utöka tillgängligheten till alternativa insatser inom rättssystemet för bättre samordning med det sociala området och hälso- och sjukvården.

3. Förbättra säkerhet och skydda samhället genom att adressera narkotikaproduktion, narkotikahandel och kriminell infiltration.

Kommissionen lyfter att narkotikahandeln är ett globalt problem som för med sig våld, korruption, infiltration av den legala ekonomin och skador på samhället. Rekordstora mängder kokain och annan olaglig narkotika förs in till EU. Kommissionen anser att det är avgörande att förebygga och bekämpa narkotikarelaterad brottslighet. I strategin föreslås att kommissionen, i nära samarbete med medlemsstaterna och EU-myndigheterna, genomför åtgärderna i EU:s handlingsplan för att bekämpa narkotikahandel. Det handlar om åtgärder för att stärka samarbete mellan polis, tull och rättsliga myndigheter, åtgärder för att effektivt kunna möta föränderliga hot, ändrade smuglingsvägar och smuglingssätt samt åtgärder för att möta hotet av syntetisk narkotika. Kommissionen ska ta fram en ny strategi för EU:s hamnar för att göra hamnarna säkrare och mer motståndskraftiga mot narkotikahandel. Medlemsstaterna uppmanas bl.a. att stärka de nationella myndigheternas kapacitet att upptäcka, utreda och lagföra narkotikahandel, samt att upptäcka och förhindra kriminell infiltration i lagliga företag genom administrativa metoder.

4. Åtgärder för att förebygga narkotikarelaterade skador med fokus på både individ och samhälle.

Den illegala narkotikans potentiella påverkan på personer som använder narkotika och samhället i stort är ett växande problem. Framväxten av nya psykoaktiva substanser ökar risken för skador och dödsfall genom överdoser, samtidigt som narkotikahandeln också medför våld och miljöskador i samhället. Därför anser kommissionen att EU behöver fokusera på att minska drogrelaterade risker och skador samtidigt som beredskapen stärks (pelare 1).

De åtgärder som kommissionen ska genomföra handlar bl a. om att genom EU:s brottsförebyggande nätverk utveckla nya verktyg och en ny handlingsplan för att skydda barn mot brott. EUDA kommer att utveckla kunskapsstöd för skademinskning som ska stödja arbetet inom området inom hela EU. EUDA

ska även samarbeta med medlemsstaterna i arbetet med brottsförebyggande åtgärder med fokus på lokalsamhället och ungdomar. Medlemsstater uppmanas bl.a. att öka tillgången till skademinskande och riskreducerande insatser, anta nolltolerans för drogpåverkad körning samt fullt ut nyttja det nya direktivet om miljöbrott för att möta de miljöutmaningar som uppstår till följd av narkotikabrott och narkotikahandel. Kommissionen framhåller också vikten av att beakta ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i arbetet. Att adressera diskriminering och de hinder som bland annat hbtqi-personer står inför beskrivs som avgörande för att minska negativa hälsoeffekter och säkerställa rättvis tillgång till stöd och vårdinsatser.

5. Starkare partnerskap med länder och regioner utanför EU för att stärka och utöka de internationella allianserna och öka det operativa samarbetet, det tekniska biståndet och kapacitetssupplyggnaden.

Tredje länders narkotikapolitik påverkar i hög grad situationen i Europa då kriminella nätverk inom EU samarbetar med internationella motparter. Kommissionen menar därför att internationellt samarbete är avgörande för att det ska gå att ingripa mot smugglingsnätverk som verkar över gränserna och som snabbt anpassar sina ruttor och metoder. Kommissionen konstaterar vidare att det är nödvändigt att förbättra samarbetet med det civila samhället och privata aktörer. Av strategin framgår att kommissionen, i samarbete med Europeiska unionens råd och medlemsstaterna, ska stärka den internationella dialogen och fortsatt leda EU:s deltagande i FN:s narkotikapolitiska processer, där EU ska främja en rättighetsbaserad ansats.

Kommissionen ska vidare ge stöd för att stärka det operativa arbetet för att bekämpa narkotikahandel och samarbeta med medlemsstaterna för att driva på den europeiska koalitionen mot narkotika. Medlemsstaterna uppmanas att tillsammans med kommissionen intensifiera samarbetet med det civila samhällets forum för narkotikafrågor och främja partnerskap mellan det offentliga och privata, s.k. *public private partnerships*, inom narkotikapolitiken.

Sammanfattningsvis framhåller kommissionen att EU:s nya narkotikastrategi tillsammans med handlingsplanen för att bekämpa narkotikahandel och dess 19 prioriterade åtgärder kommer utgöra en viktig plattform framåt för kommissionens arbete med att skydda befolkningens välbefinnande, folkhälsa

och säkerhet, och stärka samhällets och EU:s beredskap och insatser mot nuvarande och framtida narkotikarelaterade utmaningar.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet i sig har ingen påverkan på svenska lagar och regler.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Meddelandet i sig medför inga budgetära konsekvenser. Eventuella kostnadsökningar ska hanteras enligt de principer som gäller för anslutningspropen dvs kostnadsökningar ska finansieras med motsvarande kostnadsminskningar och finansieras inom befintliga ramar. I första hand genom omprioriteringar inom MFF:en och i andra hand inom ram för de utgiftsområden som berörs.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar EU:s nya narkotikastrategi.

Regeringen delar kommissionens bedömning att breda sektorsövergripande insatser behövs för att minska både utbudet av och efterfrågan på narkotika och uppnå ett bättre skydd för människors liv, hälsa och säkerhet. Regeringen anser att värnandet av folkhälsan liksom stärkandet av säkerheten fortsatt ska vara centralt inom narkotikaområdet samt att ett jämställdhetsperspektiv bör integreras i arbetet.

Regeringen delar kommissionens bedömning att det krävs kraftfulla åtgärder för att bekämpa den narkotikarelaterade brottsligheten. De organiserade kriminella nätverken som är involverade i narkotikahandel utgör ett växande hot mot EU:s säkerhet, sociala sammanhållning och folkhälsa. Regeringen ser det som särskilt positivt att kommissionen i strategin har föreslagit ett så kallat *public private partnership* för att störa narkotikahandeln i post- och paketflödet, åtgärder för att hindra det narkotikarelaterade våldet och rekrytering av unga och att en ny strategi för EU:s hamnar för att göra hamnarna säkrare och mer motståndskraftiga mot narkotikahandel ska utarbetas.

Regeringen välkomnar att strategin innehåller en ny pelare med fokus på beredskap. Regeringen anser att kunskapsbaserade arbetssätt med tillförlitliga data och robusta system för tidiga varningar möjliggör för aktörer att agera tidigt och samordnat vid förändrade risker och nya narkotikatrender.

Regeringen delar kommissionens bedömning att minskad efterfrågan på illegal narkotika är ett centralt mål i det förebyggande arbetet. Regeringen välkomnar strategins fokus på skade- och riskreducerande åtgärder, vilket är viktigt för att förebygga skador orsakade av narkotika och minska narkotikarelaterade dödsfall.

Regeringen anser att det är viktigt att främja tillgänglighet till vård, behandling och stöd för de med ett skadligt bruk eller beroende av narkotika och stödja samordning mellan olika aktörer. Insatser för att motverka social utsatthet, öka social inkludering och stärka psykisk hälsa är viktiga delar i detta arbete.

Regeringen ser positivt på att forskningens betydelse framhålls i strategin. Regeringen betonar vikten av att fortsatt bygga på excellensprincipen så att de bästa forskarna med de bästa idéerna erhåller stöd och finansiering.

Regeringen välkomnar att strategin framhåller vikten av att adressera och motverka diskriminering, att medlemsstaterna beaktar ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i arbetet, att strategin innehåller insatser särskilt riktade till kvinnor och traumastöd lyfts fram.

En viktig utgångspunkt för regeringen är att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna respekteras, samt att nationella system för hälso- och sjukvårdsfrågor respekteras.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Med undantag för kommissionen är institutionernas ståndpunkter inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Kommissionens meddelande har inte remitterats.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då förslaget rör en strategi och inte ett lagförslag.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Inte aktuellt då förslaget rör en strategi och inte ett lagförslag.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet kommer att vara föremål för vidare diskussion i berörda arbetsgrupper och kommittéer.

4.2 Fackuttryck och termer

Prekursor: ”förelöpare”; ämne som kan användas vid framställning av ett annat.

Narkotikaprekursor: ämne som kan omvandlas till eller på annat sätt används (t.ex. som katalysator) vid narkotikaframställning och är förtecknat i de internationella överenskommelser som finns om övervakning av ämnen som används vid olaglig narkotikatillverkning.